Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — Число 233. — Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 6-го жовтня, 1921. — VOL. XXIX. — No. 233. — Jersey City, N. J., Thursday, October 6, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

НЮДЖЕРСЬКІ РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

Конвенція нюджерської стейтової Федерації Праці, котра відбувається тепер в Джерзи Сити, ухвалила у второк, 4. жовтня, резолюцію, в котрій осуджує прогибіцію.

Резолюція критикує предложені в конгресі законопроекти про виконування закона проти алькоголічних напитків як обмеження горожанських прав, загарантованих конституцією Злучених Держав, і іде навіть так далеко, що домагається обмеження закона Волстеда, котрим власне заведено прогибіцію.

Кромі сього на вчерашнім засіданню принято ряд домагань в справі умов праці. Межи иншими ухвалено резолюцію, щоби стейтовий закон, котрий постановляє, що жінки не повинні працювати понад 54 годин тижнево, змінити так, щоби жінок не вільно наймати на довше як на 48 годин тижнево.

З острим протестом стрінулися недавні рішення нюджерських судів проти страйкарів, а передовсім обмежування свободи виставляти страйкові сторожі (пикети) в час страйку. Ряд бесідників підносив домагання, щоби робітники могли боротися за свої права з підприємцями без інтервенції (вмішування) уряду. Инчі бесідники остерігали робітників, щоби не годилися на знижку заплати, поки підприємці не згодяться на зниження приходів.

СПРАВА СТРАЙКУ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

ШІКАГО, 4. жовтня. — Обчислення голосів зелізничих робітників над справою страйку проти 12-процентової знижки робітничої заплати, проголошеної Зелізничою Робітничою Радою Злучених Держав, ще не покінчилось.

На основі досі обчислених голосів декотрі обчислюючі урядники заявляють, що страйк певно буде, за те другі уважають страйк за неймовірний.

УРЯД ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ЗАПРОШУЄ ЩЕ ТРИ ДЕРЖАВИ НА КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШІНГТОН, 4. жовтня. — Уряд Злучених Держав запросив ще три держави на конференцію в справі зменчення зброєнь та справ Тихого Океану, що має почати ся у Вашінгтоні дня 11. падолиста сього року. Сими державами є: Бельгія, Голяндія і Португалія. Так як вони не мають великих фльот, то вони не будуть брати участи в тій части конференції, де буде говоритися про зменчення зброєнь, але в тій части, де будуть трактовані справи Тихого Океану і Далекого Сходу. З сього виходить, що про зменчення зброєнь будуть рішати лише 5 головних аліянтських і союзних держав. Всі сі держави згодилися на запрошення згаданих трох держав.

В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ ВИНАЙДЕНО ПОРОХ БЕЗ СВІТЛА.

ВАШІНГТОН, 4. жовтня. — Як подають до відома урядово, в американській армії винайдено стрільний порох, який не видає ніякого відблиску при вибуху. В наслідок сього, навіть при нічній стріляниві не буде видно відблеску вистрілу.

Сей винахід являється вислідом довгих спроб, які мали почати ся зараз по винайденню бездимного пороху, який мав для военної штуки те значіння, що не дозволяв відкрити стрільця в день. Новий винахід зробить неможливим відкриття його навіть в ночи. Навіть вистріл пятицалевої гармати не дасть тільки відблиску, щоби його можна побачити на невеличку віддалєність.

Стріляннє без відблиску зроблено можливим в той спосіб, що до стрільного пороху додано рівні субстанції, котрі при вистрілі переміняються на газа, розпускаючи і охолоджуючи горячі запальні гази, повстаючі при експльозії пороху. Одною з материй, що становить головний складник препарату для усунення блеску, є сіль.

ЗРІСТ ЧИСЛА ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 4. жовтня. — Як виходить з оголошеного звіту пенсилвенійської зелізниці, вона збільшила за місяць число своїх робітників о 3,926. Переважне число сих нових робітників принято до направи зелізниці.

МОЖЛИВІСТЬ СТРАЙКУ МОЛОЧАРСЬКИХ ВІЗНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Дня 1. падолиста сього року виходить контракт межи якими 10.000 робітників міста Ню Йорку і околиці, занятих в ріжних працях в молочарнях. Робітники предложили компаніям проекти нової умови, яку малобися заключити від 1. падолиста, але, як подає нині секретар ради сих підприємств, сі домагання відкинено. Через те загально сподіються страйку візників, їх помічників та других робітників по молочарнях.

ПРОПОНУЮТЬ ОСНОВАННЄ ФЕДЕРАЛЬНОГО ПРОМИСЛОВОГО СУДУ.

ВАШІНГТОН, 4. жовтня. — Сенатор Кеніон вніс в Комітеті Для Виховання і Праці проект основання федерального промислового суду, який мавби на ціли довести до більше згідливих відносин межи підприємцями і робітниками.

Сей суд мавби заводити в життє свої вироки не при помочи примусу, але при помочи публичної опінії. Внесенне сього законопроекта має бути вислідом слідства над страйком вуглевих майнерів у Вест Верджінії, в котрім то слідстві сенатор Кеніон брав дуже значну участь.

ПАЧКОВАННЄ ІМІГРАНТІВ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Як доносять з міста Мексико, столиці Мексика, почерез границю мексиканьско-американську іде широко розгалужена пачкованнє імігрантів до Злучених Держав.

Від коли заведено новий іміграційний закон, котрий обмежує число імігрантів з кождого краю світа, і від коли американські іміграційні власти по всіх важнійших портах Злучених Держав дали докази, що вони дійсно думають виконувати остро його постанови, в Мексико почав рости новий промисл, котрий полягає на перекрадуванню імігрантів через границю. Очевидно, все з першу ішло без ніякої організації. Відкинені іміграційними властями імігранти плили до якогось мексиканського порту, а звідси ішли пішком або їхали зелізницею до котроїсь граничної стації Злучених Держав, де перекрадалися на американський бік.

З часом для їх обслуги повстали дійсні бюра та агенції, яких властителі роблять в короткім часі величезні маєтки. Вони стрічають імігрантів в мексиканських портах і умовившися за заплату, перевозять їх зелізницею або автомобілями до граничних міст. До самої границі не доїздять, але висідають подальше від границі, а через границю перекрадаються так, щоби їх не бачили іміграційні агенти. Як се зробити, се уже справа агента. Звичайно сей уже так виступає з урядові контролі і урядові візитації, що небезпека переловлення його імігранта дійсно невелика.

Якийсь час тому, приміром, сі агенти зробили іміграційним урядникам такий жарт. З Мексико вертали до Злучених Держав кількох делегатів на один межинародний конгрес, що відбувався у Мексико. Агенти пачкуючі імігрантів через границю, потрафили замішати межи них кількох імігрантів, і переїхали до Злучених Держав як частина делегації, неспостережені іміграційними урядниками.

Агенти ніколи не перевозять своїх людий зелізничими стаціями, на котрих все є строга контроля американських іміграційних властий. Навіть як уже перепачкують їх через границю, не кажуть їм всідати до головних поїздів, де кождий чужинець може легко звернути на себе увагу зелізничої служби і стягнути на свою голову якусь урядову контролю. Агенти, уже мають для своїх клієнтів з гори умовлені готелі і приватні хати в Злучених Державах, і вони їдуть просто туди, не стаючи нігде по незнаних собі притуловищах. Через те небезпека стрінути якогось урядника або поліцію ще більше зменчена.

Вони навіть ідуть так далеко, що повчають імігранта, як він має заховуватися через той час, коли він може ще бути злапаний і відставлений за неправний приход до Злучених Держав. Коли імігрант іде до Шікаго, приміром, то його навчають, щоби на случай, як його будуть питати, де він перебував і працював передтим, відповідав, що у Філядельфії, в таким а таким підприємстві. Якби хто дійсно хотів переконатися, імігрант там працював, то йому філадельфійська фірма, на основі з гори зробленої з агентами умови, дасть відповідь на користь імігранта. Як імігрант іде до Філадельфії, то його агент учить покликатися на якусь фірму в Шікаго, чи в якім другім місті, далеко положеним від Філадельфії. Агенти навчають імігрантів не говорити про свій рідний край нігде, хиба в місцю, де находяться самі знакомі і певні люди.

Того рода агенції мали уже перепачкувати величезну масу імігрантів, передовсім походячих з Росії і Польщі. Всі, що знають сі агенції, признають, що їх обслуговують люди, знаменито надаючіся для сеї делікатної справи. Однак прислуга сих агентів коштує поважні суми, і бідний чоловік не може сподіватися дістатися до Америки сею дорогою. Бідні імігранти, прибувши до якогось мексиканського порту, ідуть пішком до якоїсь стації Злучених Держав, і тут пробують перекрадатися через границю. Незнаючи однак мови, і не маючи відповідних інформацій, вони легко попадають в руки іміграційних властий, як не на самій границі, то зараз за границею.

БОЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕЧАТОК.

Рада шкільна повіту Городенки розіслала по всіх українських школах в повіті циркуляр, яким заборонює уживати українських печаток. Підписаний інспетрко Йордан.

СПАДОК РУМУНСЬКИХ ЛЕЇВ.

Газети доносять, що в останнім час післадали дуже на вартости румунські леї. В Парижі на біржі вже навіть не питають за румунськими грішми. Кажуть, що то Румунія вийшла так на союз з Польщею. Добра наука.

МНОГОЖЕНСТВО У ФРАНЦІЇ.

Ми вже раз писали, що у Французів процент смертности є більший, як процент народин і тому французькому народови грозить постепенне уменшування й оконечна загибіль. Старають ся французи якнебудь заробити цему лихови. Французькі учені лікарі видумали вже всякі способи, як би то помножити число народин та плодовитість французького народу, але це їм не вдається. Уряд назначив вже й високу нагороду родичам за кожду дитину але й це не помагає. Нарешті деякі французькі учені дораджують урядови, щоби видав закон, який позваляв би брати собі по дві і більше жінок. Для богатших це буде легко зробити, бо мають звідки удержувати а й держава з цего буде мати хосен, бо богато жінок, які тепер ще не замужні, будуть могли вийти заміж і родити дітей. Для французького селянина здалося би також дві або й три жінки, бо маючи лише одну жінку і найбільше двоє дітей, не має з ким працювати на ріллі. Проти цього повстають священики але здається, що й так це переступить, бо зрозуміють, що це все конечне для добра Франції.

СТРАЙКИ В ПОЛЬЩІ ТРИВАЮТЬ ДАЛІ

Газети донесли, що ніби то страйки в Польщі закінчені. Та показується, що по ріжних місцевостях Великопольщі вони тревають далі, пр. у Любліни, Познані, Варшаві. У Варшаві прийшло навіть до стріляниня між робітниками а поліцією. Показується, що страйки не вибухають головно через лиху плату робітників але мають ще й инший підклад, чисто політичний. Робітники невдоволені з теперішного уряду, жадають його переміни та розвязання теперішного сойму. Такі резолюції поставили між иншими страйкарі у Люблині. Це загальне невдоволення пояснюють собі Поляки лише тим, що певно більшовицькі агенти і шпіони підбурюють робітництво проти теперішного ладу в Польщі. Коли річ так дійсно стоїть з робітники — як видно зі страйків — слухають тих підшептів, що Польщі грозить велика небезпека внутрішного розкладу і переворотку. Так пишуть самі Поляки, огірчені, що уряд не то із заграницею але й своїм власним краєм не може прийти до згоди і порядку. Про правдивість цего свідчить те, що по містах Польщі відкривають комуністичні організації та переводять масові арештовання, як прим. у Варшаві, Лодзі, Познані, Львові, Дрогобичі.

Супроти цього всього рада польських міністрів, на засіданню дня 30. серпня зі страху перед скритою рукою, що хоче викликати забурення в Польщі, заповідає „політику сильної руки". Страйкарів будеться нищити, а всякі акти терору супроти тих, що будуть працювати, будуть усувані силою. Всяка зорґанізована акція, ворожа державі, буде карана. Що це все знаить і як будуть уряду супроти страйкуючих робітників, можна догадатися. Та чи вс те спинить розрухи, треба сумніватися.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В УЖГОРОДІ

На спеціяльне запрошення товариства „Просвіта", виїхав відомий кронфей українського драматичного мистецтва Микола Садовський до Ужгороду, де взявся до режисуру українського театру.

РАБУНКИ.

Між зелізничою стацією Рихмичами і Дрогобичем задержали нензані розбишаки на шинах візок, яким їхав інжинір Валігурскі і два зелізничники та забрали їм касу з двома міліонами марок, що мали бути виплачені робітникам за роботу. Всім тром казали розбишаки вертати назад до Дрогобича, а самі втікли до ліса.

УБИЙСТВО ЗА КІЛЬКА СЛИВОК.

В Задружу п. Олькуш приказав селянин Леон Каспшик свойому слузі стрясти сливок із сливки, що стояла на межі. Кілька сливок упало на подвіря стрия. Коли слуга перескочив пліт, щоби позбирати сливки, стрий прискочив до Каспшика, вдарив його дручком по голові, так що цей упав трупом.

ГОРКИЙ ЗАПОВІДАЄ УПАДОК БОЛЬШЕВИЗМУ

КАЖЕ, ЩО В РОСІЇ БУДЕ ДЕМОКРАТИЧНА РЕСПУБЛІКА. — РОСІЙСЬКЕ СЕЛЯНСТВО НАЗИВАЄ ДИКИМ І БРУТАЛЬНИМ. — ЙОГО НАДІЯ НА ОБРАЗОВАНУ ВЕРСТВУ РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ.

ПЕТРОГРАД, Московщина, 4. жовтня. — Славний російський писменник і один з лідерів радикальних соціялістів, Максим Горкий, розмовляв сьогодня з кореспондентом нюйорського дневника „Ню Йорк Америкен", Дж. С. Сергом.

Він сказав: „Комунізм відійде з Росії, але він запалить смолоскип для робітників світа, який не легко буде загасити.

„Найліпше можна помогти голодуючій Росії через усунення бльокади. Тоді Росія могла би купити заграничною поживи і медицини. Але я не вірю, аби західноевропейські державні мужі розуміли потребу усунення економічного й інтелектуального бойкоту Росії.

„Я не вірю в тривкість комунізму в Росії. Натомісць вірю, що тут повстане соціялістична а навіть демократична республіка, подібна до Злучених Держав. Нема правдоподібности, аби вернувся старий (царський) лад в Росії.

„Навіть образовані кляси в Росії не є за поворотом старого режиму. Їх ідеалом є демократична республіка.

„Я не комуніст, але підпираю совети, бо покишо годі щонебудь іншого створити в Росії. Якби совети впали, то повстав би хаос. Думаю, що теперішний стан є потрібним переходом в розвитку російського народу.

„Комунізм не вдержиться через опір селян, котрі є занадто анархічної вдачі, аби приняти сю карність, яку на них накладають совети. Совєтська влада може злагіднити опозицію проти себе, але постійне співділаннє між ними є неможливе".

Кореспондент спитався Горкого, чи він думає, що Ленін і Троцький удержаться при власти.

Горкий на се відповів:

„Я гадаю, що ні, бо їх занадто вважається представниками комунізму. Виринуть нові провідники, яких селянство видвигне. Але, впрочім, деякі з теперішних провідників є великі люди, наприклад Ленін.

„Про будучину Росії я думаю песимістично (в чорних красках). Московське селянство се запора поступу. Воно дике і брутальне. Я його ненавиджу. Ви можете думати, що теперішне російське правительство є звірське, але вірте мені со звірскість є нічим в порівнанню із звірскостю російських селян.

„Пропасть між містом і селом є непроходима. Лише образована верства російського народу може виратувати Росію".

ІЗ ЗБОРУ ЛІҐИ НАРОДІВ У ЖЕНЕВІ.

РОЗПРАВИ НАД СПРАВОЮ ЗАГАЛЬНОСТИ ЛІҐИ НАРОДІВ, НАД БЛЬОКАДОЮ, ПОБІЛЬШЕННЄМ РАДИ І МАНДАТАМИ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 4. жовтня. — Збір Ліґи Народів приняв нині одноцушно резолюцію, предложену комісією для конституційних змін, на підставі якої відложено на пізнійше розправу над додатком до конституції Ліґи Народів, який торік запропонувало представництво Арґентини (південно-американської республіки). На підставі того арґентинського додатку всі суверенні держави у світі, без вибору, були би членами Ліґи Народів. Ізза того, що сього додатку торік не принято, арґентинська делеґація покинула Ліґу і сього року вже не прибула на Збір. Богато представників південно-американських республік жалувало, що Арґентина сього року не буда заступлена на Зборі Ліґи, але інші делеґації висказували свої гадки, що світ ще не доспів до того ідеального стану, аби міг так обєдинитись, як того собі желає Арґентина.

Найбільше побивались за приняттєм арґентинської засади загальности Ліґи Народів представники південно-американських республік Болівії і Чіле.

Далі 8 малих держав побивалось за тим, щоби не уживано занадто острих постанов про бльокаду (замкненнє морських берегів военною фльотою) проти держав, котрі нарушать конституцію Ліґи Народів.

По довшій дискусії принято деякі зміни до постанов про бльокаду.

Конституційна комісія Збору Ліґи Народів постановила покинути питаннє про побільшеннє числа постійних членів Ради Ліґи Народів.

Мандатова комісія зібралась нині вперве для обговорення мандатів над кольоніями, які обняла Анґлія і Франція по Німеччині і Туреччині.

МАДЯРИ УСТУПАЮТЬ З БУРҐЕНЛЯНДУ НА НАКАЗ АЛІЯНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ АМБАСАДОРІВ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини (Мадярщини), 4. жовтня. — Мадярські війська зачали відворот з Бурґенляндну, території, яка давнійше належала до угорського королівства, а яку тепер аліянтська мирова рада признала австрійській републіці (з уваги, що се німецький край).

В Бурґенляндні останутся тільки жандарми для удержання порядку.

Сей відворот запорядженно на ультимат аліянтської Конференції Амбасадорів, яка вислала його дня 23. вересня с. р. з Парижа до мадярського уряду в Будапешті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ.

Польські наїзники у Львові намагались позбавити Українців всяких прав в тамошньому університеті і не допускали їх заходів створити приватний український університет. Аж Українці зачали університетську акцію поза границями Галичини, Поляки зачали робити українським студентам у Львові деякі „уступки", в тому переконанню і в надії, що Українці приймуть ті „уступки" і спинять свою акцію, яку тепер зачали в Празі, столиці Чехословаччини. Ті польські надії пусті, бо Українці ніколи не згодяться на жадні „уступки" наїзника на своїй землі. Вони борються за право самим створити свій університет у своїй столиці.

Про сю справу пише львівський „Вперед" з 14. вересня с. р. осьщо:

„Останній розпорядок польського міністерства освіти в справі львівського університету, а саме знесенне посвідок військової служби при вписах на університет, викликав певне заінтересованне не тільки в кругах молодіжі, але загалом серед цілої української суспільности. Стало актуальне знову питанне, чи має українське студентство використати сей розпорядок, чи далі придержуватись тактики минулого року і здержатись від вписів на львівський кніверситет. Думки поділились.

„Українська суспільність веде боротьбу за свій університет. Веде її цілий ряд літ. Ще за австрійської влади ся боротьба була майже на покінченню. Центральна влада нераз заявлялась, що вона нічого не має проти заснования українського університету і тільки завдяки польській адміністрації в Галичині ся справа не була порішена. Українське студентство мусіло вдоволятись тільки кількома катедрами на львівському утраквістичному (польсько-українському) університеті.

„Коли прийшла польська влада, утраквізм львівського університету знесено, крім того видано ряд обмежень, щоби тим способом не допустити української молоді до студій.

„Боротьба перейшла в острійшу фазу. Двері найвисшої святині наук в краю були закриті. Відкриті хиба для тих, що осягненне дипльому поставил ивисше гідности чесної людини. Частина молоді гірськими провалами Карпат стала продиратись за кордон, щоби на чужині продовжувати студії; частина розбрилась по краю, щоби заробітком удержати себе при життю.

„Творенне українського університету власними силами стало одною із найбільш актуальних справ. Та й тут прийшла перепони зі сторони льокальної влади (наїзника). Кілька разів наші научні інституції вносили подання на дозвіл відкриття університетських викладів та за кождим разом одержували відмовну відповідь. Лишився один шлях і він був використаний.

„Перш усего, сей розпорядок нічого нового не приносить. Навіть голос польського міністра не зможе вплинути на льокальні чинники, чи то сенат львівського університету, чи організації польського студентства, які мають в сій квестії свою окрему точку погляду і вони зможуть так поступити, щоби перешкодити вписам Українців на львівський університет. Дух Ґрабського і його максіми, що „камінь на камени не лишиться, якщо мав би повстати український університет у Львові" — мають ще тепер приміщенне в мурах львівського університету і більшість польської молодіжі покланяється їм. Чиж можлива в таких умовах праця українського студента. Чиж може він числити на доступ, а тим більше на рівне трактованне?

„По друге, львівський університет утраквізований. На привернение українських катедр сперед війни не має й мови, бо се впрочім, метода, яку польська влада примінює скрізь у східногалицькому шкільництві. Чиж може українське студентство приняти такий стан? Чиж, врешті, воно на стільки наївне, як хтонебудь думає, що треба там іти і на ново розпочинати боротьбу?

„І тому думка, що тепер відповідний момент на се, щоби громадно записуватись на львівський університет в імя дійсної політики, — се апотеоза акту крайного пониження, се брак послідовности, гарту і видержаности.

„Одинокий вихід: СЕ ДАЛЬША КОНСЕКВЕНТНА И РІШУЧА БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ!

„Нація, що змагається за державну незалежність, повинна найти настільки сил і способів, щоби власними средствами здвигнути найвисшу святиню науки. Що завданне се нелегке, кождий признасть. Що в таких умовинах, в яких ми тепер живемо, творити університет річ трудна, таксамо аргумент поважний. Але се все не виключає засади, що боротьба, що змаганне і старання повинні йти в тому напрямі, не як пуста демонстрація, але як реальна праця, яка мусить покінчитися успіхом.

„В сій боротьбі, в сьому твореню українського університету у Львові повинен бути заінтересований цілий загал українського населення. Він повинен зрозуміти, як важку працю зачинає, що тут не може бути хитань ні сумнівів.

„Українське студентство повинно тямити, що двері львівського університету перед ним замкнені, що немає для нього туди доступу, якщо справді воно шанує свою гідність.

„Лишається тільки боротьба, деколи понад сили і раз вона розпочалась, треба її вести до кінця. Вороття вже немає".

НА ОБОРОНУ УКРАЇНСЬКОЇ БУКОВИНИ.

Українська Буковина неналежить до Румунії, тільки знаходиться під румунською окупацією.

(Від власного кореспондента).

Не так давно писав я Вам про важку долю Українців Бесарабії й Буковини під румунським ярмом*). Се ярмо справді страшне. Румунія — такими самими способами як Польща — хоче винищити українське населенне Бесарабії й Буковини і зрумунізувати сі українські землі. Українській мові відібрано всі права, українські школи румунізується, українські національно свідомі елементи переслідується, а несвідомі деморалізується, українську землю кольонізується румунськими селянами. При всім тім румунське правительство вважає українські землі Бесарабії й Румунії приналежними до румунської держави і поводиться на них так, як на своїй державній території: заводить свої закони, переводить вибори до румунського парляменту і т. д.

На яких основах опирається се поведенне румунського правительства супроти українських частий Бесарабії й Буковини?

Перше всего на основі **чистого розбою.** Користаючи зі слабости Української Народної Республики, Румунія загарбала Бесарабію. Так само користаючи зі слабости Західно-Української Народньої Республики, Румунія загарбала Буковину.

Що-до **Бесарабії,** Румунія постаралася, щоби сей її рабунок української землі Мирова Конференція затвердила і надала йому санкцію міжнародного права. І справді Мирова Конференція в окремім договорі признала Бесарабію Румунії. Таким чином що-до Бесарабії Румунія може покликатися на своє „право", хоч є се дуже сумнівне право, якого підставою є використанне слабости якогось народу і загарбанне його землі.

За те щодо української части Буковини Румунія навіть такого „права" не має.

Одинокою постановою міжнароднього права, на яку могла би покликатися Румунія, є 59. артикул мирового договору в Сен Жермен між Австрією й державами антанти. Сей артикул звучить:

„Австрія зрікається щодо себе в користь Румунії всіх прав і титулів до **части** бувшого князівства Буковини, **обнятої границями Румунії,** які будуть опісля установлені головними союзними і принятими до союза державами".

Сей артикул виразно говорить, що Румунія має дістати тільки **часть** Буковини; яку саме часть, се мають пізнійше означити держави антанти.

Основою сього артикулу не могло бути ніщо инше, як тільки огляд на те, що „князівство Буковина" обнимає румунські й українські землі. Отже румунську часть Буковини держави антанта думали прилучити до Румунії, а українською частю Буковини розпорядити відповідно до того, як буде взагалі вирішена доля українських земель.

Право розпорядити тою частю Буковини, яка остане поза границями Румунії, застерегли собі держави антанти в артикулі 91-ім сен-жерменського договору. Є се той сам артикул, яким держави антанти застерегли собі також право розпорядити **українською Галичиною.** Він звучить:

„Австрія зрікається щодо себе в користь головних союзних і принятих до союза держав усіх прав і титулів до земель, які перед тим належали до бувшої австро-угорської монархії і які, знаходячися поза новими границями Австрії, означеними в арт. 27-ім, часть II. (границі Австрії), не є тепер предметом ніякого иншого призначення.

„Австрія зобовязується признати рішення, які видадуть головні союзні і приняті до союза держави щодо сих земель, зокрема щодо державної приналежности їх мешканців".

Таким чином в артикулах 59. і 91-ім сен-жерменського договору держави антанти присвоїли собі право рішити про долю Буковини, при чім Румунії обіцяли тільки часть сього краю.

Та границя Румунії, яку визначили держави антанти обіцяли в арт. 59-ім сен-жерменського договору, **ще досі не визначена.** Се значить, що держави антанти **ще досі не рішили, яка часть** Буковини має належати до Румунії, а яка має остати поза границями Румунії.

З сього виходить, що доля української Буковини ще не є виріщена Мировою Конференцією, і треба домагатися, щоби Мирова Конференція вирішила її згідно з принципами національної справедливости й волею українського народу.

Воля українського народу Буковини відома. При розпаді Австро-Угорщини він через своїх послів, вибраних на основі демократичного виборчого права, заявив, що хоче разом з усіми українськими землями Австро-Угорщини (себто з Галицькою і Закарпатською Україною) творити Західно-Українську Народню Республику, яка опісля, через свій парлямент — Українську Національну Раду — ухвалою з 3. січня 1919 проголосила своє зєдиненне з Великою Україною в одну Українську Народню Республику.

Коли основою міжнародньо-го права вважати волю народу, — а тільки така основа є справедлива, — то українська часть Буковини правно творить часть Західно-Української Народньої Республики.

Отже правительство Західно-Української Народньої Республики — себто в теперішній хвилі Диктатор Петрушевич і його уряд — має і право і обовязок домагатися від держав антанти, щоби вони усунули з української части Буковини румунську окупацією і прилучили її до української Галичини, усунувши звідси польську окупацію.

Від довшого часу уряд Диктатора в своїх заходах перед державами антанти має на увазі тільки українську Галичину, а про українську Буковину не згадує. Сю дипльоматичну тактику вибрав він очевидно тому, щоби не мати в Румунії ворога своїх змагань.

Деяке світло на сю дипльоматичну тактику кидає проєкт „основ державного устрою Галицької Республики", предложений Урядом Диктатора державами антанти. Арт. 2-ий сього проєкту означує державну територію Галицької Республики ось-як:

„Державна територія Галицької Республики покривається від сходу, півночи і полудня з границями бувшого австрійського краю Галичини та простягається на захід українською етноґрафічною областю аж до Перемишля включно, так, що від Перемишля аж по Сянік творить ріка Сян західну границю та лунківська зелізниця разом з сумежною Лемківщиною остає на території Галицької Республики.

„До державної території Галицької Республики увійдуть також ті етноґрафічні українські области давної австро-угорської монархії, які їй приділять великі державні антанти".

З сього виходить, що уряд Диктатора має на увазі також ту можливість, що до Галицької Республики можуть бути приділені також українські землі бувшої австро-угорської монархії поза границями Галичини. Ясна річ, що се відноситься до української Буковини.

Одначе не досить написати в проекті „основ державного устрою Галицької Республики", що до неї держави антанти можуть прилучити ті чи инші українські землі. Треба також **старатися** за те, щоби держави антанти, коли творитимуть Галицьку Республику, справді ті землі до неї прилучили.

В відношенню до української Буковини се значить: Треба перед державами антанти протестувати проти румунського окупаційного режиму, виказувати, що він має за ціль винищуванне українського населення, треба домагатися визволення української Буковини зпід румунської окупації, треба стояти на тім, що Галицька Република — згідно з волею українського народу Галичини й Буковини — повинна обнимати українську Галичину й Буковину.

Хтож має виступити з сим домаганнем перед державами антанти? В першій мірі **уряд Диктатора,** як правний наслідник правительства Західно-Української Народньої Республики, якої частю була українська Буковина.

Коли-ж він з якихнебудь причин не міг би з сим домаганнем виступити, то **буковинські Українці,** які живуть поза границями румунської влади і мають свободу політичної акції, повинні заложити **Комітет для визволення української Буковини** і сей комітет, покликуючися на право самовизначення українського народу Буковини, на його волю, виявлену через буковинських членів Української Національної Ради, і на сен-жерменський договір, повинен виступити перед державами антанти з домаганнем визволення української Буковини зпід румунської окупації.

Український нарід Буковини тепер не має сили викинути румунського ворога з своєї землі.

Одначе кождий Українець має і право і обовязок боронити права кождої части української землі на незалежність, протестувати проти чужого панування над нею.

До того в справі **української Буковини,** — так само, як в справі української Галичини, — рішення Мирової Конференції, хоч як несправедливі й важкі для українського народу, все таки дають нам можливість, обороняти право сих українських земель на незалежність, покликуючися власне на сі рішення.

Що-до української Галичини уряд Диктатора веде сю оборону.

Так само треба повести акцію оборони української Буковини.

Гайдельберг, 1. вересня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

*) Українці в румунській неволі. — „Свобода", ч. 187 з 12. серпня 1921.

НАРОДНЕ ВІЧЕ В СИРАКЮЗ, Н. Й.

Подаємо до відома усім, котрі не хотять ходити у польськім ярмі, що **в неділю, дня 9-го жовтня с. р.,** відбудеться велике віче в Сиракюз, Н. Й., на котрім буде промовляти делеґат галицького правительства **Др. ЛУКА МИШУҐА.**

Кождий, що любить волю та свій рід, що бажає добра своїй вітчині, — най прийде і послухає, як можемо помогти рідній стороні у тяжкій потребі.

Початок віча о год. 3-ій пополудни. Віче відбудеться в церковній галі при Wilbur Ave.

Комітет.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВИСОКОПОВАЖАНИХ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ У. Н. С.

Після § 58 статута У. Н. Союза, річне засіданне малоб ся відбути в місяци жовтни с. р. однак тому що минувша Конвенція змінила речинець відбування Конвенцій з місяця жовтня на місяць квітень — (гляди ухвалений 15-тою Конвенцією „Додаток до статута У. Н. Союза" Артикул III. § 7.) — і тим самим змінила систему річного замикання рахунків діловодства а дотеперішний речинець відбування річних засідань для своєї цілї невідповідним, тому рішеннем Екзекутиви У. Н. Союза після § 129. названого статута, переноситься речинець річних засідань Головного Уряду У. Н. Союза, поза конець річних обрахунків діловодства фіскального року, то є до місяця Лютого, про що сим повідомляється всіх Високоповажаних Головних Урядників з тим що слідуюче Річне Засіданне відбудеся в лютім 1922 р. а докладнійше означенне дня і часу буде проголошене осібно.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ У. Н. СОЮЗА:
С. Ядловський, гол. предс.
І. Каштанюк, гол. рек. секр.

Дано в Джерзи Сіті, Н. Дж. 8-го жовтня 1921 р.

ІНТЕРЕС НА ГОЛОДІ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Нині, коли большевики розігнали центральний голодовий комітет і найвиднійших російських громадян поставили під стінку, нібито за те, що вони під покришкою голоду готовили антібольшевицьку революцію, нині, коли Совітська Росія відкидає бажання антанти, щоб її акція ратункова мала забезпечену контролю, куди дінеться це збіжжа, яке вона пішле на ратунок голодуючому населенню, нині кожному чоловікови, не засліпленому большевицьким блахманом, стало ясно, що Совіти хотіли, а може ще й хочуть на голоді зробити добрий інтерес.

Вдарити у великий дзвін, ратуй, Европо, безталанний народ від голодової смерти, пішли, дурна Европо і короткозора Америко збіжжа, ліки і всяке добро в Совдепію, а большевицькі самодержці розділять його по своїй власній уподобі, неслухняних і непокірних оставлять на поталу судьби, послушних та темних нагодують і перед очима російського народу являться заслуженими спасителями душ людських, героями, котрі вміли побороти не тільки царя Миколу II. але й найстрашнійшого з усіх царств світа, — голод!

Таким чином голод мав скосити великі тисячі, а може й мі л і о н и непотрібного для Троцького, Леніна і компанії народу, а серед тих, що остануться при життю, мав скріпити большевицький авторітет. На кістках мілїонів голодовою смертю померщого народу мав ще вище в гору знятися червоний пристіл нових, большевицьких царів Росії.

Це мав бути оден плюс, добутий Леніном і Троцьким з великої голодової катастрофи.

А другий добуток, то мало бути уговкання російського хлопа.

Недавно писав Ленін в одній із своїх праць, що йому й товаришам доволі легко прийшлося скрутити карк російській маґнатерії та буржуазії, але не так легко дати собі раду з хлопами, які мають у своїх руках збіжжа, не так то тяжко можуть обійтися без міста і без того, що їм місто дає і являються безнастанно грізним, хоч тихим, покищо, ворогом нового устрою. Голод вибух якраз досить далеко від Москви й Петербурга, не загрожує обом столицям, а міліони селянського народу навістить тяжким нещастем, перетеребить їх краще від червоноармейських самопалів, і зломить таким чином цей хлопський опір, це завзяття, котре було в селянському населенню, а котрого так дуже боялися червоні деспоти.

Третий і може найбільший плюс, якого сподівалися і сподіються большевики, це голодова мандрівка.

Голодує перше всього московський селянин. Він, як звісно безрадний і апатичний, у його багато азийського фаталізму. „Земля не хоче тебе годувати так кидай її і тікай в світ за очи!" Московський селянин великими, стотисячними ватагами, як колись Татари, насуне на Україну, бо він привик до того, що Україна має що їсти. Український селянин стане захищати себе від таких небажаних гостий, почнеться війна хлопа з хлопом, найжахливійша з усіх воєн. Большевицьке правительство пішле військо, і український селянин не витримає напору таких двох ворогів. Його побють, збіжжя заберуть від нього, а кольонізаційна комісія на українських землях посадить міліони московського народу, щоб не було цеї етноґрафічної сили, яку ми тепер маємо в наших українських ґуберніях. Вісти, які до нас доходять, стверджують, що такі здогади, це не страхи на Ляхи, лиш справжня, сумна для нас дійсність. Поляки кольонізують своїми леґіонерами й мазурами Волинь і Галичину, большевики заселюють голодними Москалями Наддніпрянську Україну. Ці шановні союзники, нібито воюють з собою, але з нами Українцями роблять те саме, мов на команду.

Щож ми на це? А щож би! Ми, як за добрих часів, політикуємо. Сваримося чи має бути Петлюра, Скоропадський, чи Вишиваний, надумуємося, чи підписати якого там доляра на національну позичку, чи не підписати, а багато ще есть між нами й таких, що вірять в большевицький рай, у якесь велике добро, що ніби то спливе на працюючий народ з совітських окервавлених рук.

Пора нам правді заглянути в очи! Пора сказати собі, що вище партійного і всякого другого інтересу стоїть питання бути нам, чи не бути? Мати нам свою землю, чи не мати її? Остатися нам Українцями на Україні, чи видохнути і розлізтися по світі, як під зиму миші?!

Нам треба, і то конечно негайно треба, суцільного українського фронту від Винниченка до Петрушевича і ще дальше, бо тільки тоді наш голос матиме вагу перед Лігою Народів і перед Найвищою Радою і перед цілим світом, коли всі будуть знати, що це оден могучий голос розпуки, оден протест проти ґвалтів і нечуваної кривди 50 міліонів народу. А так як тепер є, есть зле! Моркотун собі, Грушевський собі, Петлюра, Вишиваний і Скоропадський теж собі окремо, а ще до того Полтавець і другі теж окремо, а Ліґа Народів радить про все, лиш не про то, якби вкоротити нелюдські терпіння одного з найбільщих народів Европи.

Малесенький Шлеск, оден город Вильна, 300 тисяч Німців у західній Мадярщині, все те речі важні, на все те Ліґа Народів має час, а велика Україна може підождати, аж її винищать до лаби Поляки й Москалі, аж землю її скольонізують, аж над нею запанують, мов азійські сатрапи всілякі воєводи й комісарі, бо вона незгідлива, бо вона розеднана, бо вона старими гріхами, мов струпами вкрита, бо вона не представляє собою нічого більше як лиш одну велику руїну а серед цеї руїни конаючого полутрупа.

От які то ми!

І чомужби не тільки большевикам на голоді, але й Полякам на дурноті нашій не зробити доброго ґешефту?

Бізнес, есть бізнес, а чи моральний він, чи ні, — що це кого обходить? Дери з живого і вмерлого, коли він дає з себе дерти!!

Р. Луговий.

ВЕЛИКЕ ТОРЖЕСТВО НА ВЕСТ ІСТОН, ПА.

Істонська новозаложена парафія має честь повідомити околиці Алентавн, Бетлегем, Нортгемтон, Палмертон Филипсбур, Назарет і других, що на Вест Істон, Па. відбудеться **ПОСВЯЩЕНЄ УГОЛЬНОГО КАМЕНЯ** під Укр-Руську Греко-Кат. Церков **на 9.** жовтня 1921 р. о годині 10-ій рано. Благословенія угольного каменя доверший адміністратор греко кат. дієцізії по Злуч. Держ. Преосвященний Отець Петро Понятишин. Отож запрошуєся Всечесних Отців Духовних висше згаданих околиць як також вірних гр. кат. церкви, братства, сеоггрицтва і товариства. За ласкаву участь у згаданім торжестві, дякуємо згори. Остаємо з Богом. 32-33

КОМІТЕТ ПАРОХІЯЛЬНИЙ:
В. Гузд, предс.; **М. Відомський,** кас.;
В Дроботій, секр.

ДОПИСИ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Нагінка за Луцьом.

Одного разу мав я нагоду читати дуже цікаву казку під титулом „Нагінка за Луцьом". В тій казці оповідається, як то один коминяр, на імя Луць, убравшися в бараняччу шкіру, страшив людий, котрі уважали його за чорта. Подібна нагінка відбулася в нашій місцевости дня 2. жовтня б. р. Двох мальчиків у Лейбових сердаках прийшли під місцеву українську церкву роздавати свої розкидки, які отримали мабуть від самого Лейби, бо були друковані в російській мові, а на самій горі виднілася великими буквами напись: „Позір! Росія голодаєт! Позір!" Понизше на тій відозві був зазначений час, число дому і назва улиці, де мало відбутися їх „собраніє".

Кілька разів передтим большевикам се удалося було зробити, але тепер вони помилились, бо ми з ними справилися, заки ще люди почали виходити з церкви. Я сам мав нагоду брати участь у тій нагінці, а мав ще до помочи пятьох своїх товаришів, котрі перенюхали, що щось мусить бути того дня, бо се вже останна неділя перед вічем, яке має відбутися дня 9. жовтня в справі закупна бондів З. У. Н. Р. Ми наперед знали, в якій справі наші виродки устроювали собі збіговиско: а бо побаламутити людий і пошкодити нам у купні Бондів Свободи. Що їм не ходило о голодних в Росії, то се річ певна'

Наші мальчики вже мабуть всіх перебрали до тої роботи (хоч їх і на пальцях порахувати можна), бо в ту неділю післали свого лектора, грубого і гладонького, з другим, замлілим і гикавим комуністом; тогосамого лектора, котрий писав лист до 282-го відділу У. Н. Союза (до якого і я належу), чи не міг би він дати нам лекцію на тему „як печи хліб". Ми йому на се не відповіли і на лекцію він не приходив.

А се також цікава лекція: як печи хліб. Таку лекцію може дати котранебудь женщина. Чому то превелебний лектор не говорить на тему, як управляти землю, яка має родити зерно на хліб? Але він вже мусить триматися засади Лейбової, котрий вивозить збіже з України, а Москаль хліб пече і зїдає.

І дали ми йому добру лекцію! Насамперед упоралися з малими хлопчисками, котрих Лейбові наймити підплатили і післали у церковний притвор, а опісля вернулися до тих двох, вилаяли, як попало, а відтак взялися до їх „шкіри". Ми відобрали всі розкидки, а самому лекторови вирвали їх разом з кишенею і кавалком поли. Ані одна летючка не попалася в руки людий, котрі якраз почали виходити з церкви. Опісля більше людий приступило до нас і малощо не злінчували їх, але нам удалося людий успокоїти, а баранців пустити наперед. За ними поступала товпа народу і хтось з товпи кинув великою каменюкою в плечі нечестивому. І так в параді провадили їх два блоки від церкви і булиб далі гнали, але наші комуністи скрутили на право, в другу улицю, котру замешкують Італійці, а товпа розійшлася домів.

На тім кінчу і зазначую, щоби не було кривди і для других мальчиків, котрі належать до Лейбового штабу. Спробуйте, запроданці, прийти ще раз між наших людий, то ми і з вами порахуємось!

А до Вас, Браття і Сестри, котрим лежить на серци справа народна, кличу і прошу: Не слухайте тих виродків! А щоби не тяжів на Вас народний гріх, то підпирайте наше правительство з д-ром Петрушевичом на чолі і проголошену ним державну позичку. Чим скорше закупимо на означену суму бонди, тим скорше освободимо наших братів з ярма ляцького наїзника!

Один з „чрезвичайки".

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Банкротство кацапів-большевиків.

Як звісно загалови Українців з дописи про всенародне віче в справі продажі бондів Галицької Републики, яка була поміщена в 214. числі „Свободи", Українці в Рочестер дали добру відправу кацапам-большевикам на їх погрози, що розібють віче, заженуть усіх Українців до пивниці і не допустять, аби хтонебудь відважився купувати бонди позички, бо се паралізує польсько-большевицькі пляни.

Та наші кацапи не дали се за програну і спробували ратувати свій заталапаний кацапський гонор і повагу. Дня 15. вересня б. р., вечером, вони скликали кацапське собраніє. Не від річи буде зазначити, що ще пару днів перед вічем кацапи були у великім страху і ломали собі голови, чи вдасться їм штука перепровадити якенебудь віче. Тому вони зовсім не агітували за вічем, бо боялися, щоби не прибуло велике число людий.

Як я довідався від одного їх товариша, котрий починає від них відвертатися, то про се віче вони між собою довго файтувалися: одні були за тим, аби віче заповісти явно-славно і на неділю; а коли вже на вечір, то на суботу; другі настоювали на те, щоби не оголошувати, що се буде віче, але лекція. І так радили і врадили, що має бути віче, але не дуже то про него розголошувати. Окрім того постановили запросити ч у ж и н ц і в, а головно П о л я к і в — поінформувати їх про ціль віча, як мають заховуватися, щоби голосували за резолюціями, а як бесідник буде говорити дещо проти шляхотської Польщі, то щоби не противилися сему, бо се конечно потрібне, щоби представитись оборонцем Українців, і яко такому мати можність обговорити инші справи, згідні з польсько-большевицькими плянами.

Прийшов я на галю, коли віче щойно розпочалося. Невелика литовська галя при Джозеф евені майже виповнена; около три сотні людий присутних. Кацапським бесідником був якийсь, як казали, комісар Княжевич. Комісар Княжевич добре предвиджував, що нарід чогось то неспокійний, бо слова з кпинами в сторону кацапів-большевиків було таки виразно чути на гали. Тому на початку промови він вкоротці старався представити нужду Українців під польським ярмом; дальше спробував навіть згадати про боротьбу українського війска з Поляками, і тут кінчиться та часть промови, яка була призначена для замилення очий Українців і для представлення бесідника великим оборонцем українських прав, який нібито із співчуттєм відноситься до своїх покривджених братів. В дальшій части своєї промови він пробував вказати на головних виновників невдачі війни українських військ з Поляками. Замісць представити справу вірно, він накинувся на теперішних провідників Українців, яко головних виновників української невдачі. Щоб доказати правдивість своїх слів, він привіз зі собою цілу купу витинків з часописий і книжок, але се йому нічого не помагало, бо Українцям не першина бачити такі большевицькі штуки і вони на них добре розуміються.

Тяжко догадатись, яка його промова була би, колиб нарід сидів був спокійно і слухав промови, якої кожде слово разить душу Українця, бо всякі зорганізовані змагання визвольної боротьби наші кацапи-большевики вважають інтригою провідників такої боротьби.

Промова комісара Княжевича була часто перервана і то так, що коли втихомирилося, то він зачинав знов щось нового. Не знати: чи забував на чім йому перервали, чи боявся попереднє продовжувати.

Головна вина провідників Українців за невдачу війни з Поляками лежала, після думки комісара Княжевича, в тім, що першою задачею провідників повинно було бути відданнє галицької армії під команду московських большевиків і роздати землю безземельним. Тут нічого нового. Ми такі аргументи московських наймитів давно знаємо. Дивно тільки, що вони ще не прийшли до переконання, що нарід вже не той і на большевицьку вудку не дасться зловити. Нарід розуміє, що першенство до набуття землі мають жовніри; тож як можна було ділити землю, коли ціла армія була на фронті, а дотого в так короткім часі, коли всі народні сили були заняті справами війни.

Комісар Княжевич, бачучи, що його промова викликує лиш іронію на гали, спробував ще доказати, яку користь Українці будуть мати, коли Галичина буде відірвана від Польщі. Він хотів читати деякі параграфи з конституції Галичини, якої копію витяв з канадійського „Українського Голосу". Перечитав оден параграф, котрий каже, що горожани Галичини є всі рівні перед правом, і зміст сего параграфу почав пояснювати на свій большевицький лад. Йому, бачте, не подобалася така горожанська рівність; йому подобалося так, як є в большевицькій Росії, де селянин тяжко працює на хліб насущний і не є певний себе, бо нероби комуністи нашлють карну експедицію і „освободять" селянина з овочів його праці.

Та на тім і скінчив. На гали дальше чути десятки голосів, протестуючих проти такого зневажання конституції Галичини. „Ти залиши читанне конституції Галичини, бо се не на місци. Ми її вже читали. Ти скажи нам, яку ти раду маєш на освободженнє Галичини!" — домагався нарід. Тоді комісар Княжевич, рад не рад, залишив се і каже, що він буде ще пізнійше говорити, а по сім буде дискусія; але скорше треба відчитати й ухвалити резолюції. Комісар Княжевич не дбав так про се, чи буде яка користь з його промови для гнобителів України; йому головно розходилося, щоби ухвалити резолюції, або хочби тільки їх відчитати, бо в большевиків така „диктатура пролетаріяту", що вистарчить перед робітниками щонебудь відчитати і, чи робітники годяться чи ні, вони оголосять в „Єжедневних", що: „всеукраїнське робітниче віче однодушно виступає проти Петрушевича і його правительства і з найбільшою рішучостю буде бойкотувати його змагання до створення незалежної галицької републики".

Та свідомі Українці, розуміючи добре кацапську натуру, не допустили до читання резолюцій. Тоді комісар Княжевич і президія віча, бачучи, що не жарт, і колиб не розходилося їм о резолюції, то сейчас замкнули би віче, згодилися, щоби була скорше дискусія, а читаннє резолюцій опісля.

Коли вже мала зачатися дискусія, предсідатель заявив, що підчас дискусії ніхто не має права щонебудь дискутувати, тільки ставити запити, а комісар Княжевич буде відповідати після свого розуміння. Та на гали зчинився такий крик погрози, що навіть не мож було розібрати, хто чого жадає.

Коли вже троха успокоїлось, предсідатель віча заявив, що тов. Братусь має голос; може говорити, бо перший просив голосу. Тов. Братусь представив вкоротці шкідливу політику большевиків, а тимбільше в теперішний час, коли народна справа вимагає скуплення всіх сил, аби завдати як найтяжший удар шляхоцькій Польщі на українських землях. Представив, що се скриті вовки в людській шкірі, що вони зрадничо вдають оборонців українських робітників. Коли українська справа набрала більшого розголосу і галицько-українське правительство віднеслось до американських Українців за помочию, через закупно бондів позички національної оборони, то і наші большевики далися чути, але з їх політики, з їх оборони галицький український селянин і робітник має більше шкоди ніж користи. І коли наші большевики, каже тов. Братусь, не понехають своєї зрадничої політики і не стануть в солідарности до спільної боротьби проти відвічного ворога Ляха, то ми їх, яко зрадників, станемо на кождім місци бойкотувати (тут кацапи-большевики перервали тов. Братусеви промову). Дальше тов. Братусь прочитав витинок з польської ґазети, в котрій Поляки вихвалюють усіх зрадників і хрунів між Українцями, вказуючи притім, що ті люди, котрі ще тримаються гнилої московсько-большевицької політики, мають тепер найліпшу нагоду переконатися, для кого вони працюють і хто з їх кирині має користь: українські робітники, чи Ляхи. Адже кождому зрозуміле, що коли щось являється в інтересі польської шляхти, то воно мусить бути на шкоду українським селянам і робітникам.

Промова тов. Братуся зчинила замішаннє між кацапами-большевиками, а зі сторони Українців посипалися грімкі оплески.

Дальше поодинокі Українці ставили комісарови Княжевичеви ще много питань, але він не міг дати вдоволяючої відповіди. Замітнійше одно питаннє: „яку раду має комісар Княжевич на освободженнє Галичини?" На се комісар Княжевич відповів, що українським робітникам треба зірвати зовсім з галицько-українським правительством Петрушевича, а натомісць горнутися під червоний прапор і висилати з Америки аґітаторів до Галичини, щоби приготовляти нарід до революції та чекати помочі з большевицької Росії.

От, бачите, як думають наші мальчики-кацапи освободити робучий нарід. Хай тисячі свідомих Українців мучаться по польських тюрмах; хай Ляхи здирають до послідного українського селянина на свої „шкулкі" і „косцюлкі", а Українець, коли хоче вчитися, хай вандрує за границю; хай Ляхи парцелюють українську землю поміж мазурів — нам, після розуміння кацапів-большевиків, нічого не робити, тільки аґітувати і чекати на большевицьку Росію. Ніхто не сміє визволяти українського селянина і робітника, тільки большевицька Росія. А коли большевицька Росія не буде мати нагоди визволити Галичини з польського ярма, то там, після розуміння мальчиків-кацапів, Польща може собі весь український нарід вигубити, винародовити і ніхто не має права за Галичину впімнутися.

Дальше забрав слово тов. Стеценко. Большевики ніяк не хотіли допустити тов. Стеценка до голосу, але на домаганнє Українців мусіли згодитись. Тов. Стеценко на початку скартав большевиків за се, що вони не признають свободи слова — зовсім так, як у большевицькій Росії. Дальше представив теперішні порядки в Росії і на Україні, і то так неприємно для большевиків, що деякі з них зубами скреготали. Згадав тов. Стеценко і про нещасний рижський мир, про його наслідки для Українців і т. д. Коли тов. Стеценко так допікав кацапам-большевикам, вони зачали кричати, щоби заглушити слова правди бесідника. Коли тов. Стеценко уступив, хотів комісар Княжевич боронитися перед виводами тов. Стеценка, але не вспів і слова вимовити, бо нарід загрозив, що повикидає всіх большевиків з галі, коли не позволять тов. Стеценкови докінчити промови. І так большевики були змушені перепросити тов. Стеценка та попросити, щоби він дальше говорив. Тов. Стеценко використав се і став дальше представляти теперішнє положеннє робітника в большевицькій Росії і на Україні. Бесідник ствердив, що робітники в Росії і на Україні не мають найменьших прав, не то власти, бо вся власть є скуплена в центрі; нарід виставлений на всякі сваволі большевицьких комісарів і чрезвичайки, насланих з центра; абсолютизм не має міри! Всь та большевицька влада піддержує свій трон військами, яких дібрала собі з Хінців, Кірґізів, Башкірів, Турків і инших, а своїх робітників, своїх борців за волю, свої найкрасші сили в тюрму посаджала.

Коли тов. Стеценко скінчив, комісар Княжевич знов пробував дещо сказати, а головно розходилося йому, щоби якось упросити позволення на прочитаннє резолюцій, але нарід і слова не дав промовити; люди казали, що вже мають досить і треба замикати віче. В тій хвилі весь нарід встав з місць і з піснею „Не пора" опустив галю.

Коли кацапи-большевики побачили, що не буде для кого продовжувати віче, вийшли також з галі, і на тім віче закінчено.

Так поступають рочестерські Українці зі своїми зрадниками-кацапами. Так повинні робити Українці по всіх місцевостях, а тоді скоро позбудемося хрунів-запроданців.

М. Хрунябий.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З БУКОВИНИ.

Не добрі вісти доходять нас від наших братів з Буковини. Румунське ярмо чимраз більше відається в шиї тих нещасних, що подібно, як ми, дісталися під власть сильніщого. А він милосердя не знає. Всякими способами старається придусити всі прояви життя в народі, не позволяє на ніякий, хочби найменший крок, що провадивби до розвою народу. А тисне їх тим більше, що як і в нас, в Галичині так і там між Українцями під буковинською окупацією трафилися хрунї перевертні, що йдуть на згду з наїздником і помагають запрягати в шию своїх рідних братів.

Ми вже доносили нераз, яке життя Українців на Буковині. Ревізії, арешти, переслідування невинних людий. Нема шкіл для народу, нема прав для української мови по урядах в чисто українськім краю. І нічо не поліпшується лише погіршується.

Німецька ґазета „Форвертс", що виходить в Чернівцях пише, що Румунія очевидячки нищить шкільництво українського народу, якого на Буковині є около пів міліона.

З початком нового шкільного року замкнено доступ для українських учеників на 1 рік українського відділу учительського семінара у Чернівцях, що иншими словами означує скасовання цего відділу, а в практиці знищення українських народніх жкіл та замінення їх румунськими, з учителями Румунами. Далї румунський уряд скасував теж з надходячимшкільним роком українську ґімназію у Вижниці. Кіцманську українську ґімназію знищено вже давніще. Остає ще тільки українська ґімназія в Чернівцях, яка — як впевнює ґазета — „є вже теж на чорній лісті". На черновецькому унїверситеті немає теж права українська мова.

Мимо цього, що Румунія підписала договір з антантою, мимо цього, що українська частина Буковини не признана ще Румунії. Таке тут діється.

СКІЛЬКИ РЕКРУТІВ БРАЛА АВСТРІЯ З ГАЛИЧИНИ?

Цікаво представляють числа новобранців, яких затягала небіжка Австрія в ряди своєї армії. В році 1877 після народности випадало:

Німців 225.309 жовнірів,	се є	27.9%
Чехословаків 152.384	„	18.4 „
Мадярів 146.412	„	18.4 „
Українців 68.535	„	8.5 „
Поляків 62.327	„	7.7 „
Румунів 52.235	„	6.5 „
Хорватів 37.015	„	4.6 „
Словінців 28.064	„	3.5 „
Сербів 25.466	„	3.2 „
Італійців 6.267	„	0.8 „
Болгарів 235		

Після народности було найбільше спосібних до війська Мадярів, відтак Словаків, Хорватів, Німців, Чехів, Українців, Румунів, на останку Поляків. Отже в 1877 р. мучилося понад 600 тисяч вояків в австрійських касарнях.

ХТО ПІДРАБЛЯЄ ПОЛЬСЬКІ ТИСЯЧМАРКІВКИ?

Недавно викрила поліція в Дуброві Гірній фабрику фальшивих тисячмарківок. Показалося, що головним майстром-фальшівником є таки польський „патріот", і то бувший аґент поліції.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Любов", від. 45, повідомляє, що мітинг відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 9. жовтня, в гали Укр. Амер. Горожан під ч. 822 Франклін стр. На порядку нарад є звіт контролі і звіт з балю. — І. Юзвяк, предс.; М. Рибак, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, взиває всіх своїх членів, аби в неділю, 9. жовтня, в 8. годині рано, явилися всі в читальни „Просвіти" ч. 14, відки удамося всі до місцевої церкви, де буде посвячення угольного каменя. Неприсутний на тім торжестві член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Колодруб, предс.; М. Драпінський, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 209, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 9. жовтня, в гали церковній, точно о годині 1-шій пополудни. На сім мітінгу мають явитися всі члени, бо инакше заплатять кару, яку на тім мітінгу ухвалиться і від якої не буде викруту. Таксамо пригадується тим, котрі довгують, аби на тім мітінгу вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. На тім мітінгу маємо важні справи до полагодження, то длятого оголошуємо сей мітінг у „Свободі", щоби всі члени зійшлись і щоби потому не казали, що не знали, коли мітінг. Хто би хотів вступити до нашого братства і до У. Н. Союза, нехай прийде на сей мітінг. До братства будеться принимати нових членів без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — Т. Скриночка, предс.; М. Дмитрів, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 59, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 9. жовтня, в гали „Сокола" під ч. 525 Галет стр. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Н. Мазур, пр.; В. Венгринович, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. „Українська Січ", від. 182, повідомляє, що звичайний мітінг відбудеться о 2-гій годин пополудни в неділю, 9. вересня, в гали церковній під ч. 42 Вен Бюрен стр. Пасейк. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Дмуховський, предс.; М. Пипюк, секр.

СМІШНЕ.

Судія: Тому, що було велике зимно на дворі і ваші діти мерзли в нетопленій хаті, даю вам за крадіж дров в панськім лісі 100 марок кари.

Селянин: Ой, дякую пану судді, буде за що хлібець купити для голодних.

—o—

Судця до обжалованої: Кілько вам літ?

— Двайцять три.

— А вашій молодшій сестрі?

— Двайцять сім.

—o—

Судця (до злодія): Чи ви вже були карані за крадіж?

— Ні, прошу судді, доперва перший раз вдалося мене зловити.

—o—

Судця: За те, що ваша корова зайшла на панський лан, заплатите пану дідичеви тисячу марок відшкодовання. Розумієте?

— Розумію. Але я питаюся, чому то суд не признав мені відшкодовання, коли то пан дідич на польованню мені руку прострілили?

— То не належить до річи. Зрештою за те вам Господь Бог заплатить.

— А може би й дідичеви Господь Бог заплатив тих тисячу марок?

—o—

— Яким способом могли ви зранити сего чоловіка так тяжко в голову?

— Та я його, прошу суду, не зранив ніяким способом, лише сокирою.

—o—

При касі на двірци.

— Прошу о білет до Львова.

— Котра кляса?

— Шеста ґімназіяльна.

—o—

Хорий: Як часто маю заживати се лікарство?

Лікар: Три раз денно по кождій їді.

Хорий: Коли я тепер їм тільки раз на два дні.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинків).

Платиться 2 цнт. від слова. За більше разів по 1½ цента за слово.

PHILADELPHIA, PA.

Заходом співацько-аматорського товариства **ім. М. Лисенка**, відіграється дуже гарну комедіо-оперету в 3. діях **СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ** або **Дурний Стецько в суботу 8. жовтня (октобра) 1921 р.** в Метрополитен гали, 717 Fairmount Ave., Philadelphia, Pa. Початок точно о годині 8-ій вечер. Вступ 75, 50 і 35 цнт. В антрактах буде приґравати першорядна музика. На представлення це просимо всіх Родимців з Філядельфії і околиці. Товариство докладає всяких старань, щоби представлення випало як найгарнійше, де доволі будете могли насміятися з дурного Стеця.

33 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Зах. Укр. Тов. „Вільність в Америці" в Ню Йорку, Н. Й.

Українська Театральна Дружина

відіграє

драму в 5. діях, Л. Яновської

ПОВЕРНУВ ІЗ СИБІРУ

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ 1921 Р.

в Українськім Народнім Домі,
217-19 E. Sixth Street, New York, N.Y.

Початок точно о годині 7-ій вечер.

ВСТУП 75 І 50 ЦЕНТІВ.

На представлення це просимо всіх Родимців з Ню Йорк і околиці. По представленню буде баль, при добірній музиці, тож кождий буде мав нагоду добре забавитись. Як з представлення так і з балю будете всі вдоволені. — КОМІТЕТ. 33-35